

OECD Journal on Development:
Development Co-operation Report 2009
Volume 10 Issue 1

Summary in Czech

Věstník OECD o rozvoji: Zpráva o rozvojové spolupráci za rok 2009
Ročník 10, vydání 1

Shrnutí v češtině

- Zpráva o rozvojové spolupráci vydaná Výborem OECD pro rozvojovou pomoc (DAC) je klíčovým výročním referenčním dokumentem pro statistiku a analýzu nejnovějších trendů v mezinárodní pomoci. Ve své první *Zprávě o rozvojové spolupráci* se Eckhard Deutscher, který nedávno převzal funkci předsedy DAC, vrací k Fóru na vysoké úrovni o účinnosti pomoci konanému v Akkře a nutnosti vystupňovat naše úsilí, aby pomoc fungovala pro rozvojové země lépe. Rozvojové rozpočty se musí potýkat nejen s dnešní hospodářskou a finanční krizí; oblast rozvoje se v posledních letech také radikálně změnila a přináší nové výzvy.
- Tato zpráva se dále zabývá fragmentací, velkým problémem, kdy pomoc přichází v příliš mnoha malých částech z velkého množství směrů. Znamená to, že se transakční náklady neefektivním rozdělováním práce mezi dárci zvyšují a že partnerské vlády, pokud mají vyvést své země z chudoby, musí mít kompletní a transparentní údaje o budoucích výdajích. To vše přispívá ke změně mocenského vztahu mezi dárci a jejich partnery, kterým pomáhají.
- V závěru Zpráva nabízí na základě údajů z případových studií z několika zemí pět lekcí, jak lze využívat Pařížskou deklaraci o účinnosti pomoci k vytvoření spojení mezi rozvojovou politikou a lidskými právy, udržitelností životního prostředí a rovností pohlaví.

Od vzniku DAC se oblast rozvoje radikálně změnila: neustále se objevují noví hráči a nové problémy a pravidla hry se samozřejmě posunují. V roce 2008 jsme viděli, jak byly během několika týdnů výrazně otřeseny zavedené struktury mezinárodní řídicí moci, jak formální, tak neformální, což vyvolalo hluboce zakořeněnou a trvalou změnu.

– Eckhard Deutscher, předseda DAC OECD

Ve své první Zprávě o rozvojové spolupráci se Eckhard Deutscher dívá na nové prostředí rozvojové pomoci a na to, co tato skutečnost znamená pro Výbor pro rozvojovou pomoc (DAC) OECD. Vyzývá ke zvýšené kolektivní činnosti „postavené na dobře navržených, vzájemně podpůrných a smysluplných politikách, které podporují pokrok v různých sektorech, aniž by byly v rozporu nebo podkopávaly náš společný cíl udržitelného a široce založeného rozvoje v partnerských zemích“.

Deutscher dále podává zprávu o třetím Fóru na vysoké úrovni o účinnosti pomoci, které se konalo v září 2008 v Akkře: „Náš názor na to, co je nutné pro dosažení cílů Pařížské deklarace – a Rozvojových cílů milénia – je jasnější než kdykoli dříve“, píše. „Na druhou stranu je zcela jasné, že více téhož nás k dosažení cílů nepřivede.“

Co tyto zprávy uvádějí

Fórum na vysoké úrovni v Akkře stanovilo úkol měřit pokrok podle pěti zásad pro efektivnější rozvoj uvedených v Pařížské deklaraci o účinnosti pomoci, která byla v roce 2005 přijata více než 100 státy a dobročinnými agenturami:

Vlastnictví: Rozvojové země si stanovují vlastní rozvojové strategie, zlepšují své instituce a bojují s korupcí.

Přízpůsobení se: Dárcovské země poskytují svou podporu v souladu s těmito cíli a využívají místní systémy.

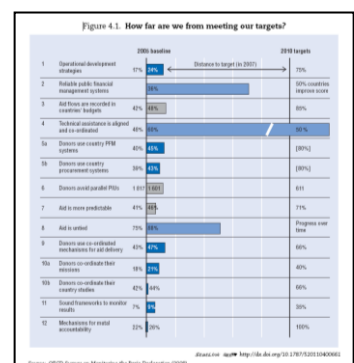
Harmonizace: Dárcovské země koordinují svou činnost, zjednodušují postupy a sdílejí informace, aby se zabránilo duplicitě.

Řízení pro výsledky: Rozvojové země a dárci se zaměřují na vytváření – a měření – výsledků.

Vzájemná odpovědnost: Dárci a partnerské rozvojové země jsou odpovědní za rozvojové výsledky.

Pod těmito zaštiťujícími zásadami uvádí Pařížská deklarace 12 výkonnostních cílů, které by měly být do roku 2010 dosaženy. Abychom účastníkům Fóra v Akkře pomohli dohodnout se na

OBR. 4.1 JAK JSME DALEKO OD SPLNĚNÍ NAŠICH CÍLŮ?

nejpalčivějších oblastech pro vystupňovanou činnost, byly v úvodu Fóra připraveny tři hlavní studie. V polovině závazného termínu roku 2010 podávají tyto studie hlášení o pokroku – nebo jeho absenci – v dosahování cílů Pařížské deklarace.

Ačkoli se tyto studie svým rozsahem a přístupem liší, v jejich zjištěních se objevuje několik společných témat:

- Pokrok v dosahování cílů pro rok 2010 je nerovnoměrný, jak napříč cíli, tak mezi zeměmi.
- Ke splnění cílů Pařížské deklarace jsou vyšší závazky a realizace zcela zásadní.
- Pokrok nezávisí jen na širokém zapojení dárců a vlád rozvojových zemí na všech úrovních; pokroku se musí plně účastnit i občanská společnost, soukromý sektor a jiné skupiny.
- Na základě dosavadních zkušeností si základní principy Pařížské deklarace vedou dobře, ale existují i nové problémy, včetně nutnosti zlepšit sledování a hodnocení.

Akční program z Akkry

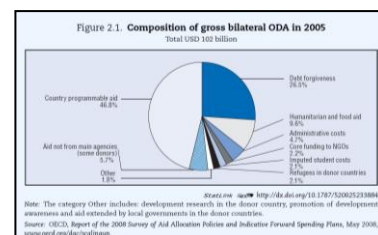
Fórum v Akkře vytvořilo Akční program z Akkry, který označuje klíčové oblasti, v nichž se musí pokrok urychlit. Vyzývá k zásadnímu opětovnému vyvážení vztahu mezi partnerskými zeměmi a dárci se zaměřením na:

- využívání systémů partnerské země jako první volby při poskytování pomoci;
- zajištění předvídatelnosti a transparentnosti pomoci, aby mohli partneři lépe navrhovat rozpočet, plánovat a realizovat své rozvojové strategie;
- stanovení podmínek, které kladou dárci na pomoc, společně s partnerskými zeměmi – zásadní změna – na základě jejich vlastních rozvojových plánů;
- zajištění jasného a výrazného pokroku v uvolňování pomoci;
- snížení roztržitosti pomoci zlepšením rozdělení práce v rámci dané země a napříč zeměmi.

Jak je pomoc roztržitá?

Jednou z hlavních překážek, které brání tomu, aby pomoc znamenala požadovaný rozvojový vliv, je její roztržitost: pomoc, která přichází prostřednictvím velkého množství malých částí od příliš mnoha dárců, vytváří zbytečné a nehospodárné administrativní náklady a ztěžuje nasměrování finančních prostředků tam, kde jsou nejvíce potřebné.

OBR. 2.1 SLOŽENÍ HRUBÉ BILATERÁLNÍ ODA V ROCE 2005 (CELKEM 102 MILIARD USD)

Výbor DAC nedávno dokončil první úplný průzkum politik přidělování pomoci a indikativních plánů budoucích výdajů, který využívá nově vytvořené měřítko nazvané programovatelná pomoc státu (CPA), aby se přesně zjistilo, jak je pomoc roztržštěná. CPA se vztahuje k té části pomoci, kterou si rozvojové země mohou ve svých rozpočtech naprogramovat, jinými slovy se jedná o celkovou pomoc bez forem pomoci jako podpory v nouzi, odpuštění dluhů aj., které příjemci naprogramovat nemohou.

V roce 2005 – výchozím roce průzkumu – poskytli členové DAC 47 miliard USD bilaterální CPA, což je částka rovnající se přibližně 46 % jejich celkové bilaterální hrubé oficiální rozvojové pomoci (ODA) v daném roce; tato částka vzrostla v roce 2007 na typických 59 %.

Zpráva o průzkumu ukazuje, že dárci často poskytují svou pomoc ve velmi malých částkách, protože ji rozdělují mezi příliš mnoho zemí. V letech 2005–2006 obdrželo 38 zemí pomoc od 25 nebo více dárců DAC a multilaterálních dárců. Zpráva dále srovnává podíl celkové pomoci, kterou dárci poskytne v každé ze svých partnerských zemí, s podílem dárců na celkové pomoci, aby se stanovila úroveň „koncentrace pomoci“ každého dárci; jen 8 členů DAC z 23 mělo úroveň koncentrace pomoci vyšší než 50 %.

Tento obraz je ještě jasnější, když se na něj podíváme z perspektivy rozvojových zemí, kde velké množství dárců poskytuje relativně malé částky peněz; např. Vietnam má 29 hlavních dárců, z nichž 17 odpovídá jen 10 % pomoci, kterou dostává. Přesto mělo 38 zemí v letech 2005–2006, z nichž většina jsou malé ostrovní státy, méně než 10 dárců každá.

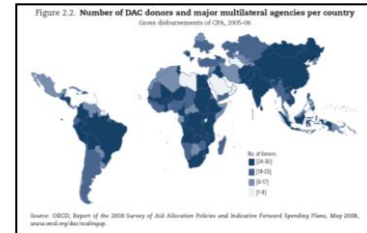
Aby byla pomoc účinnější, musí dárci své úsilí racionalizovat. Lepší rozdělení práce může pomoci koncentrovat počet dárců pracujících v konkrétní rozvojové zemi nebo sektoru, například zdravotnictví nebo školství, čímž dojde ke snížení transakčních nákladů a usnadnění koordinovaného úsilí. Lepší rozdělení může dále pomoci zajistit odpovídající pokrytí všech rozvojových zemí, nejen „oblíbených“ dárců.

Jak je pomoc předvídatelná?

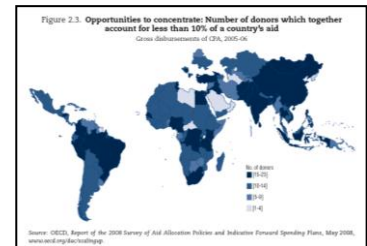
Úsilí rozvojových zemí řídit a přidělovat pomoc je často zmařeno nepředvídatelností: dárci často neodhalí své výdajové plány přijímajícím vládám dostatečně brzy na to, aby mohly tyto vlády dopředu plánovat, nebo své závazky nedodrží.

Průzkum výboru DAC o politikách přidělování pomoci a indikativních plánech budoucích výdajů z roku 2008 částečně snižuje tuto nejistotu nabídkou perspektivy toků budoucí pomoci, která pomáhá identifikovat existující nebo očekávané mezery v jednotlivých rozvojových zemích.

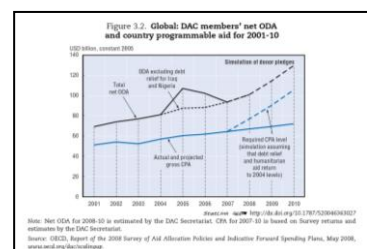
OBR. 2.2 POČET DÁRCŮ DAC A HLAVNÍ MULTILATERÁLNÍ AGENTURY PODLE ZEMÍ NA ZÁKLADĚ: HRUBÝCH VÝDAJŮ CPA, 2005–2006

OBR. 2.3 PŘÍLEŽITOSTI, NA KTERÉ SE SOUSTŘEDIT: POČET DÁRCŮ, KTERÍ SPOLEČNĚ TVOŘÍ MĚNĚ NEŽ 10 % POMOCI DANÉ ZEMĚ NA ZÁKLADĚ: HRUBÝCH VÝDAJŮ CPA, 2005–2006

OBR. 3.2 CELOSVĚTOVĚ: ČISTÁ ODA A CPA ČLENŮ DAC ZA OBDOBÍ 2001–2010

Mezi hlavní body průzkumu patří:

- nedávné poklesy čisté oficiální rozvojové pomoci signalizují, že se cíle pomoci na rok 2010 dále ztrácejí z dohledu;
- pokud mají být současné cíle splněny, budou se muset jiné formy pomoci kvůli rozhodnutí o snížení odpouštění dluhů podstatně zvýšit;
- několik států zažívajících konfliktní nebo křehké situace čelí snížení CPA, které do roku 2010 překročí 20 milionů USD, což ohrožuje jejich obnovu.

Mezera ve financování je vážná zejména v Africe. V roce 2005 bylo Africe slíbeno do roku 2010 dalších 25 miliard USD pomoci. Pokud má být tento cíl splněn, musí se celková ODA pro tento kontinent ročně zvýšit o více než 17 %.

Zatímco průzkum výboru DAC naznačuje plány na zvýšení celkové pomoci o 10 miliard USD ve 102 rozvojových zemích, u 51 zemí předpokládá v letech 2005–2010 programovaný pokles CPA, a to hlavně v Africe a Asii. Přibližně 21 zemí pocítí pokles v absolutních hodnotách přesahující 20 milionů USD u každé z nich.

Širší obraz: Využívání Pařížské deklarace k dosažení širších rozvojových cílů

Aby byl rozvoj trvalý a spravedlivý, musí řešit otázky rovnosti pohlaví, udržitelnosti životního prostředí a lidských práv – které jsou pak hnacími motory rozvoje. Jasně se například ukázalo, že zvyšování úrovně vzdělanosti žen může snížit úmrtnost dětí.

Zatímco je důležitost těchto spojitostí široce uznávaná, poskytl přijetí Pařížské deklarace v roce 2005 novou příležitost pro převedení závazků v činy. Pět lekcí z případových studií názorně dokládá, jak lze Pařížskou deklaraci využít k prosazení širších rozvojových cílů.

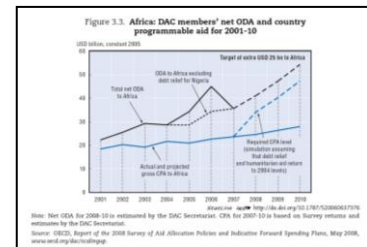
Lecke 1: Aktivní zapojení chudých žen a mužů posiluje vlastnictví a odpovědnost za rozvojové cíle.

Přístup „zdola nahoru“ znamená zapojení co nejširší komunity do diskusí o politice a zásadách. Případové studie ze Zimbabwe a Peru ukazují, jak výrazných a udržitelných zlepšení zdraví lze dosáhnout zapojením chudých občanů do vytváření zdravotnických politik, zásad a programů.

Lecke 2: Přístup k lidským právům založený na výsledcích může zlepšit služby pro všechny občany.

Marginalizované skupiny mohou mít úplný prospěch z rozvoje pouze v případě, že jsou jejich potřeby a situace správně pochopeny. Porozumění se může zlepšit aplikací „rozdrobeného sledování“ – použitím dat, která jsou rozepsána tak, aby odrážela pohlaví, etnický původ, sociální status atd.

OBR. 3.3 AFRIKA: ČISTÁ ODA A CPA ČLENŮ DAC ZA OBDOBÍ 2001–2010

TAB. 3.2 ZVĚTŠENÍ ROZSAHU JIŽ NAPROGRAMOVÁNO – ZVÝŠENÍ NAD 100 MILIONŮ USD

Partner	ODA Assets 2004	ODA Assets 2005	Increase 2005 over 2004 - \$Bn	%	2007	2009	2010
Algeria*	1 000	2 760	1 760	1.8	3.4	3.4	3.4
Algeria**	628	1 370	742	1.2	5.7	5.7	5.7
Algeria**	4 420	2 390	- 2 030	- 0.5	0.7	0.7	0.7
Algeria**	1 004	1 477	473	0.8	0.2	0.2	0.2
Algeria**	1 020	2 140	1 120	0.6	0.4	0.4	0.4
Algeria**	489	1 100	611	1.8	2.2	2.2	2.2
Algeria**	700	1 037	337	0.8	0.8	0.8	0.8
Algeria**	678	1 480	802	0.2	0.2	0.2	0.2
Algeria**	1 020	1 020	0	1.4	1.2	1.2	1.2
Algeria**	208	347	139	1.6	2.7	2.7	2.7
Algeria**	260	430	170	0.5	0.4	0.4	0.4
Algeria**	907	1 244	337	0.2	0.1	0.1	0.1
Algeria**	320	440	120	1.0	1.2	1.2	1.2
Algeria**	418	482	64	1.9	2.2	2.2	2.2
Algeria**	88	1 121	1 033	1.0	0.8	0.8	0.8
Algeria**	889	1 208	319	1.1	0.1	0.1	0.1
Algeria**	80	262	182	2.0	0.4	0.4	0.4
Algeria**	1 004	1 170	166	0.9	0.4	0.4	0.4
Algeria**	1 220	1 270	50	0.0	0.1	0.1	0.1
Algeria**	260	440	180	20.7	20.8	20.8	20.8
Algeria**	260	380	120	0.2	0.2	0.2	0.2
Algeria**	420	380	- 40	12.4	10.3	10.3	10.3
Algeria**	80	200	120	0.2	0.2	0.2	0.2
Algeria**	110	230	120	1.6	0.3	0.3	0.3
Algeria**	80	200	120	0.8	0.2	0.2	0.2
Algeria**	100	440	340	23.0	20.8	20.8	20.8
Algeria**	100	210	110	0.4	0.4	0.4	0.4
Algeria**	110	200	90	0.5	1.8	1.8	1.8
Algeria**	4 400	2 100	- 2 300	0.4	0.8	0.8	0.8
Algeria**	110	200	90	1.0	1.0	1.0	1.0
Algeria**	100	200	100	0.5	0.5	0.5	0.5
Algeria**	700	870	170	11.3	8.8	8.8	8.8

Lekce 3: Efektivnějšího využití lze dosáhnout společnými strategiemi pomoci pro prosazení priorit rozvoje.

Dárci mohou pomoci zlepšit lidská práva, udržitelnost životního prostředí a rovnost pohlaví vytvořením a uplatňováním společných strategií pomoci. Například dárci, kteří mají největší poměrnou výhodu a schopnost v oblastech, jakou je například rovnost pohlaví, mohou při propagaci těchto cílů převzít vedení poskytnutím odborné a technické podpory.

Lekce 4: Slova musí vést k činům.

Ačkoli bylo o právech, udržitelnosti životního prostředí, vyloučení a rovnosti pohlaví napsáno mnoho dobrých politických prohlášení, nestačí to. Příklady z Ugandy a Sierry Leone poukazují na důležitost dobře sestaveného rozpočtu a rámců sledování, partnerství na úrovni komunit, obhajoby občanské společnosti a vybudování kapacity při pomoci převést dobré záměry v činy – a vliv.

Lekce 5: Harmonizovaná podpora dárců může pomoci změnit schopnost v křehkých situacích.

Zatímco křehké státy často nemají schopnost přímo realizovat zásady Pařížské deklarace, přesto mohou tyto zásady pracovat v jejich prospěch. Sierra Leone nabízí dobrý příklad: úspěch voleb konaných v roce 2007 nastal částečně díky harmonizaci podpory mezi rozvojovými partnery této země.

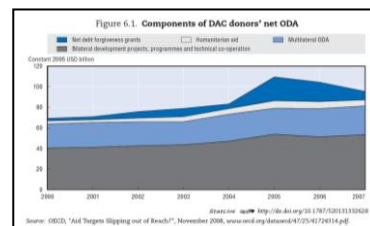
Politiky a snahy bilaterálních dárců

V roce 2007 poklesla celková čistá oficiální rozvojová pomoc členských států Výboru pro rozvojovou pomoc (DAC) v reálné hodnotě o 8,5 % na 103,5 miliardy USD. Pokud bychom vyloučili odpuštění dluhů, ODA se v reálných hodnotách zvýšila o 2 %, což nabízí pravdivější reflexi celkového trendu.

Výše uvedený údaj ukazuje dopad odpuštění dluhů na čistou ODA v letech 2005 a 2006. Dále potvrzuje mírné zvýšení humanitární pomoci v roce 2005 – zejména zvláštní pomoc bezprostředně po tsunami v Indickém oceánu a zemětřesení v Pákistánu. Bilaterální rozvojové projekty a programy v roce 2006 mírně poklesly, ale v roce 2007 opět stoupaly, což naznačuje, že dárci rozsah svých základních programů pomoci postupně zvětšují.

Tento pokrok je však příliš pomalý, pokud mají dárci splnit své závazky pro rok 2010. Na setkání G8 v Gleneagles a Millennium +5 OSN v roce 2005 se dárci zavázali zvýšit ODA do roku 2010 o 50 miliard USD (ve srovnání s rokem 2004, v cenách a kurzech roku 2004). Dosud bylo z této částky dodáno nebo naplánováno okolo

**OBR. 6.1 SLOŽKY ČISTÉ ODA
DÁRCŮ DAC**

21 miliard USD. Znamená to, že dárci ještě musí ve svých rozpočtech na pomoc zajistit dalších 30 miliard USD v hodnotě dolaru z roku 2004, přibližně 34 miliard USD v hodnotě dolaru z roku 2007, aby své závazky splnili.

Při současné finanční krizi a hospodářském zpomalení je velmi důležité zajistit, aby ze škrťů v rozpočtech na pomoc nevznikla krize pomoci. V reakci na společnou výzvu pana Angela Gurría, generálního tajemníka OECD, a předsedy DAC Eckharda Deutschera vydali největší světoví dárci dne 24. listopadu 2008 příslib pomoci, který „znovu potvrzuje dřívější závazky zvýšit objem pomoci a zachovat toky pomoci na úrovni, která je v souladu s těmito závazky“.

Zprávu o rozvojové spolupráci vydává každoročně předseda Výboru pro rozvojovou pomoc OECD, fóra, na kterém pracují hlavní bilaterální dárci společně v zájmu podpory udržitelného vývoje. Tato zpráva poskytuje údaje a analýzy posledních trendů mezinárodní pomoci.

© OECD 2009

Tento přehled není oficiálním překladem OECD.

Reprodukce tohoto přehledu je povolena, jsou-li uvedena autorská práva OECD a název původní publikace.

Vícejazyčné přehledy jsou překlady výtahů z publikací OECD původně publikovaných v angličtině a francouzštině.

Jsou zdarma k dispozici v internetovém knihkupectví OECD: www.oecd.org/bookshop/

Další informace vám poskytne Odbor pro legislativu a překlady při OECD, Ředitelství pro veřejné záležitosti a komunikaci: e-mail: rights@oecd.org, fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Navštivte naši internetovou stránku: www.oecd.org/rights/

